

DOI: 10.31648/kpp.11996

Szymon Mackiewicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0009-0008-6769-0655

mackiewiczszymon@icloud.com

Zasadność uznania sposobu działania z wykorzystaniem fundacji rodzinnej za sztuczny w świetle klauzuli GAAR

Wstęp

Zjawisko unikania opodatkowania, rozumiane jako stosowanie sztucznych konstrukcji prawnych mających na celu zmniejszenie lub całkowite wyeliminowanie zobowiązań podatkowych, stało się jednym z poważniejszych wyzwań dla współczesnych systemów podatkowych¹. Jednym z kluczowych narzędzi, mających przeciwdziałać temu procederowi, jest tzw. ogólna klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania, która jako mechanizm prawny umożliwia organom podatkowym pomijanie skutków podatkowych określonych czynności². Podatnicy poszukujący sposobów na optymalizację podatkową stale analizują różnorodne rozwiązania. Założenie to jest merytorycznie uzasadnione, skoro istnieją pewne możliwości przewidziane przez ustawodawcę³. Wszak podatnik nie musi maksymalizować opodatkowania, przy czym czasami jednak zauważalna jest specyficzna instrumentalizacja przepisów prawa. Wraz z pojawieniem się fundacji rodzinnych w systemie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej oferowane przez nią atrakcyjne zasady opodatkowania wywołały naturalne i szerokie zainteresowanie ze strony podatników⁴. Temu procesowi towarzyszy jednak istotny paradoks, który może podważać zaufanie podatników do ustawodawcy jak i organów podatkowych.

¹ Zgodnie z definicją prof. Agnieszki Olesińskiej unikanie opodatkowania to „szeroka strefa działań, które prowadzą do redukcji obciążeń podatkowych, przy czym nie są przez prawo zakazane ani też prawo do nich nie zachęca”. Zob. A. Olesińska, *Klauzula ogólna przeciwko unikaniu opodatkowania – moda czy konieczność*, „Infos” 2016, nr 5, s. 1.

² Dalej jako klauzula GAAR.

³ Wyrok NSA w Gdańsku z 31 stycznia 2002 r., sygn. akt I SA/Gd 771/01, „Doradca Podatkowy” 2003, Nr 2, poz. 64.

⁴ Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej (Dz.U. poz. 326 z późn. zm.).

Wprowadzeniu fundacji rodzinnej w Polsce towarzyszył w pierwszej kolejności entuzjazm⁵. Dotychczas taka forma osoby prawnej nie występowała w krajowym porządku prawnym. Implementacja tej instytucji stanowiła odpowiedź na postulaty przedsiębiorców w obliczu potrzeb sukcesyjnych⁶. Jednak wiązało się to również z zainteresowaniem organów podatkowych, które zaczęły kwestionować korzyści podatkowe płynące z zastosowania fundacji rodzinnych w ramach sprzedaży udziału oraz uzyskiwania dochodów z dywidend. Działania organów podatkowych znajdują uzasadnienie w fakcie, że rzeczywiście w polskim porządku prawnym funkcjonuje wcześniej wspomniana klauzula GAAR. Jedną z jej przesłanek stosowania jest sztuczność sposobu działania. Element ten stanowi kluczowy punkt odniesienia w kontekście wykorzystywania fundacji rodzinnych. Celem artykułu jest analiza zasadności uznania sposobu działania towarzyszący korzyści podatkowej powstałej z wykorzystaniem fundacji rodzinnych za sztuczny. W ramach realizacji celu badawczego wykorzystano metodę dogmatycznoprawną.

Ogólna klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania

Jak stanowi art. 119a § 1 ustawy Ordynacja podatkowa, „czynność nie skutkuje osiągnięciem korzyści podatkowej, jeżeli osiągnięcie tej korzyści, sprzecznej w danych okolicznościach z przedmiotem lub celem ustawy podatkowej lub jej przepisu, było głównym lub jednym z głównych celów jej dokonania, a sposób działania był sztuczny (unikanie opodatkowania)”⁷. Korzyść ta nie musi być jedynym ani nadrzędnym celem podatnika, przy czym może nią być odsunięcie w czasie powstania zobowiązania podatkowego co pozostaje nie bez znaczenia w świetle reżimu opodatkowania fundacji rodzinnych⁸. Musi być również sprzeczna, choć niekoniecznie z konkretnym przepisem. Art. 119c OP, zgodnie z unijną dyrektywą, definiuje przesłankę sztuczności w sposób negatywny⁹. Nie można uznać danego działania za sztuczne, jeśli rozsądnie działający podmiot wybrałby takie działanie z powodów ekonomicznych, a nie tylko po to, żeby zyskać korzyść podatkową¹⁰. Przy ocenie sztuczności uwzględnia się m.in. brak realnego ryzyka, nieuzasadnione elementy pośredniczące i zaangażowanie fikcyjnych podmiotów. Kluczowe jest uwzględnienie pełnego kontekstu, zarówno prawnego, jak i ekonomicznego, danego działania¹¹.

Rada do Spraw Przeciwdziałania Unikaniu Opodatkowania podkreśla, że procedura klauzulowa nie stanowi wykładni celowościowej przepisów prawa¹². Polega ona na

⁵ Rozkreca się boom na fundacje rodzinne. Tylko w kilka miesięcy zarejestrowano blisko 450 podmiotów, <https://mondaynews.pl/dane-z-sadu-rozkreca-sie-boom-na-fundacje-rodzinne-tylko-w-kilka-miesiecy-zarejestrowano-blisko-450-podmiotow> (data dostępu: 27.06.2026).

⁶ Druk nr 2798 z dnia 22 listopada 2022 r. o fundacji rodzinnej, <https://www.sejm.gov.pl> (data dostępu: 27.06.2026).

⁷ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 111), dalej jako OP.

⁸ Główna korzyść definiowana jest w art. 86a § 2 OP, zaś definicja korzyści podatkowej znajduje się w art. 3 pkt 18 OP.

⁹ Zob. art. 6 dyrektywy Rady (UE) 2016/1164 z dnia 12 lipca 2016 r. ustanawiająca przepisy mające na celu przeciwdziałanie praktykom unikania opodatkowania, które mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego (Dz.U. UE L z 2016 r., Nr 193, s. 1 z późn. zm.), dalej jako dyrektywa ATAD.

¹⁰ M. Kondej, *Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania*, Warszawa 2024, s. 20.

¹¹ J. Jankowski, *Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania (GAAR). Przepisy materialnoprawne*, Warszawa 2022, s. 104–115.

¹² Dalej jako Rada ds. PUO.

reklasyfikacji i zidentyfikowaniu tzw. czynności odpowiedniej, którą podatnik podjąłby bez zamiaru unikania opodatkowania¹³. W konsekwencji organ zastępuje rzeczywiste działanie tym alternatywnym scenariuszem lub je pomija, ustalając zobowiązanie na podstawie hipotetycznego stanu faktycznego¹⁴. Klauzula ma zastosowanie tylko do legalnych działań, nie obejmuje czynów zabronionych, które uregulowane są w Kodeksie karnym skarbowym, ani czynności pozornych, których dotyczy art. 199a OP¹⁵. Od 2019 r. ustawodawca wprowadził możliwość nałożenia tzw. dodatkowego zobowiązania podatkowego w przypadku zastosowania klauzuli w art. 58a OP¹⁶. Ponadto na gruncie ustawy o podatku od towarów i usług obowiązuje klauzula nadużycia prawa z art. 5 ust. 4¹⁷, której stosowanie znajduje oparcie w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, gdyż klauzula GAAR co do zasady nie ma zastosowania w zakresie ustawy o PTU¹⁸.

Historia klauzuli GAAR w Polsce

Dla zrozumienia przesłanek istotny jest wątek historyczny. Klauzula antyabuzyjne były wdrażane już wcześniej w innych krajach Unii Europejskiej. W naszym porządku prawnym implementacja tego rodzaju instytucji miała za sobą długą i burzliwą drogę legislacyjną, zanim na stałe się w nim utrwaliła. Pierwsza próba jej wprowadzenia w Polsce miała miejsce jeszcze przed wstąpieniem do Unii, mianowicie w 2002 r.¹⁹ Nowelizacja OP wprowadziła do niej art. 24b, który pozwalał organom podatkowym pomijać skutki prawne czynności, jeżeli nie służyły one żadnym innym istotnym korzyściom poza podatkowymi. Przepis, który do obrotu prawnego wszedł z początkiem 2003 r., został jednak zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z 11 maja 2004 r.²⁰ skład Trybunału Konstytucyjnego uznał go za niezgodny z Konstytucją RP²¹. Główne zarzuty dotyczyły braku precyzji oraz naruszenia zasady przyzwoitej legislacji i zaufania obywateli do organów państwa²². Należy dostrzec tutaj pewien cel przyświecający ustawodawcy, mianowicie umożliwienie organom podatkowym przeciwdziałania działaniom podatników, które formalnie mieszczą się w granicach

¹³ Uchwała nr 3/2019 Rady ds. PUO z dnia 18 grudnia 2019 r., <https://www.gov.pl/web/finanse> (data dostępu: 27.06.2026).

¹⁴ Por. art. 119a § 3, 119a § 5, 119a § 6 OP.

¹⁵ Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 628 z późn. zm.).

¹⁶ Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2193 z późn. zm.).

¹⁷ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 775 z późn. zm.), dalej jako ustawa o PTU.

¹⁸ S. Adamczyk-Kaczmar, *Klauzula nadużycia prawa w przepisach ustawy o podatku od towarów i usług*, [w:] eadem, *Nadużycie prawa a zasada neutralności VAT*, Warszawa 2022.

¹⁹ Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o zmianie ustawy Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz. 1387 z późn. zm.).

²⁰ Wyrok TK z 11 maja 2004 r., sygn. akt K 4/03, OTK-A 2004, Nr 5, poz. 41.

²¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

²² Wówczas powstało przekonanie, że klauzula jako taka została zakazana, co na lata zablokowało możliwość jej ponownego wprowadzenia. Jednak jak podkreśla wielu uczonych, Trybunał Konstytucyjny nie zanegował samej idei wprowadzenia klauzuli, ale wskazał na konieczność zachowania wysokich standardów legislacyjnych. Zob. L. Etel, G. Liszewski, [w:] R. Dowgier i in., *Ordynacja podatkowa*, t. 1: *Zobowiązania podatkowe. Art. 1–119zzk. Komentarz aktualizowany*, Warszawa 2024, komentarz do art. 119a.

prawa, lecz w rzeczywistości zmierzają wyłącznie lub głównie do uzyskania nienależnych korzyści podatkowych²³.

Sprawa powróciła stosunkowo szybko. W 2012 r. Komisja Europejska rekomendowała państwom członkowskim wprowadzenie jednolitych mechanizmów przeciwdziałających agresywnemu planowaniu podatkowemu²⁴. W 2013 r. w Polsce rozpoczęto prace nad nową wersją klauzuli, której rozbudowany projekt zaprezentowano w 2015 r. Został on dobrze oceniony merytorycznie, lecz upadł z powodu negatywnej kampanii medialnej i sprzeciwu części środowisk gospodarczych. W efekcie Rada Ministrów odrzuciła go w czerwcu 2015 r.²⁵ Wraz z powstaniem nowego rządu powrócono do prac, bazując na projekcie Komisji Kodyfikacyjnej Ogólnego Prawa Podatkowego²⁶. Wówczas szybki proces legislacyjny pozwolił uchwalić ustawę, która wprowadziła do OP kompleksowe przepisy konstytuujące klauzulę GAAR²⁷. Od projektu oczekiwano pogodzenie walki z unikaniem opodatkowania z zasadami Konstytucji RP²⁸. Pierwsza wersja przepisu z 2016 r., choć przygotowana bardziej skrupulatnie, wciąż zawierała wiele kontrowersji, ponadto odbiegała od wymogów dyrektywy ATAD. W związku z tym wprowadzono istotną zmianę nowelizacją, która obowiązuje od 1 stycznia 2019 r.²⁹ Ukazuje to, że implementacja klauzuli GAAR wpisuje się również w szerszy nurt harmonizacji prawa podatkowego w UE, mającego na celu przeciwdziałanie praktykom erozyjnym i przesuwaniu zysków, opisany w rezolucji BEPS 2.0³⁰ oraz jednej z Konwencji organizacji współpracy gospodarczej i rozwoju³¹.

Fundacja rodzinna

Fundacja rodzinna to specyficzna osoba prawna, odmienna od dotychczas funkcjonujących w polskim prawie. Jej wprowadzenie oparto na wzorcach zagranicznych,

²³B. Brzeziński, *Prawo podatkowe zagadnienia teorii i praktyki*, Toruń 2017, s. 73.

²⁴Zalecenie Komisji z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie agresywnego planowania podatkowego (Dz.U. UE L z 2012 r., Nr 338, s. 41). Z czasem pojawiła się również dyrektywa Rady (UE) 2015/121 z dnia 27 stycznia 2015 r., zmieniająca dyrektywę 2011/96/UE w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich (Dz.U. UE L z 2015 r., Nr 21, s. 1).

²⁵L. Etel, G. Liszewski, [w:] R. Dowgier i in., op. cit.

²⁶Kierunkowe założenia nowej ordynacji podatkowej przygotowane przez Komisję Kodyfikacyjną Ogólnego Prawa Podatkowego z dnia 24 września 2015 r., <http://sip.mf.gov.pl> (data dostępu: 27.06.2026).

²⁷Klauzula ta została wprowadzona do polskiego systemu prawnego ustawą z dnia 29 kwietnia 2016 r. o zmianie Ordynacji podatkowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 846). Por. rozdział 1c oraz 4 OP.

²⁸B. Dauter, A. Olesińska, [w:] S. Babiarz i in., *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Warszawa 2024, komentarz do art. 119a.

²⁹Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2193 z późn. zm.).

³⁰Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie sprawiedliwego opodatkowania w zglobalizowanej gospodarce cyfrowej: BEPS 2.0 (2019/2901(RSP)) (Dz.U. UE C z 2021 r., Nr 255, s. 13).

³¹Konwencja wielostronna implementująca środki traktatowego prawa podatkowego mające na celu zapobieganie erozji podstawy opodatkowania i przenoszeniu zysku, sporządzona w Paryżu dnia 24 listopada 2016 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 1369 z późn. zm.).

zwłaszcza z państw UE. Jej głównym celem jest ochrona majątku rodzinnego i jego uporządkowane przekazywanie kolejnym pokoleniom, z pominięciem ryzyka rozdrobnienia, typowego dla dziedziczenia, co jest nie bez znaczenia dla zastosowania przesłanki sztuczności³². W praktyce fundacja rodzinna instytucjonalizuje powiernictwo oraz prywatny model zarządzania majątkiem. Choć działa na innych zasadach niż dawna, historyczna ordynacja rodowa, odwołuje się do podobnych wartości, mianowicie do trwałości majątku i działania w interesie całej rodziny³³. Zgodnie z art. 2 ustawy o fundacji rodzinnej jest to osoba prawna utworzona w celu gromadzenia i zarządzania majątkiem oraz spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów. Już ta definicja odróżnia ją od klasycznej fundacji z ustawy z 6 kwietnia 1984 r., która służy celom publicznym³⁴. Cele prywatne wskazane są przez fundatora, które kieruje je do zamkniętej grupy beneficjentów, co do zasady z nim spokrewnionych³⁵.

Mimo fundacyjnej formy fundacja rodzinna przypomina spółkę kapitałową, posiada fundusz założycielski o minimalnej wysokości 100 tys. zł oraz organy, takie jak zarząd, rada nadzorcza i zgromadzenie beneficjentów, z jasno określonymi kompetencjami. Wątpliwości budzi korporacyjny model zarządzania, gdyż beneficjenci, choć mają wpływ na organy, nie są kapitałowo zaangażowani, co może kolidować z wolą fundatora jako kluczową dla istoty fundacji³⁶. Problemem pozostaje także przejście modelu odpowiedzialności organów z prawa spółek bez zapewnienia ochrony podobnej do art. 299 Kodeksu spółek handlowych³⁷. W doktrynie nie brakuje również głosów wskazujących na fakt, że niektóre formy aktywności wymienione w art. 5 ustawy o fundacji rodzinnej sprowadzają się do pasywnego posiadania mienia, a które to nie są uważane za działalność gospodarczą w rozumieniu art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców³⁸, gdyż brak im cech zorganizowania i ciągłości, stanowiąc istotę pojęcia działalności gospodarczej³⁹.

Reżim opodatkowania fundacji rodzinnych

Ustawa o fundacji rodzinnej, choć z założenia miała uporządkować kwestie sukcesji majątku i zapewnić stabilność ekonomiczną rodzinnych majątków, w praktyce może być postrzegana jako instrument optymalizacji podatkowej. Choć sama konstrukcja podatkowa fundacji rodzinnej nie budzi większych zastrzeżeń co do swojej logiki wewnętrznej,

³²N. Koziół, *Fundacja rodzinna – nowa instytucja w polskim prawie*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 10, s. 18–26.

³³Ordynacje rodowe, będące instytucją znaną z czasów feudalnych, funkcjonowały na terenach Polski do lat 40. XX w. Zob. ustawę z dnia 13 lipca 1939 r. Znoszenie ordynacji rodowych (Dz.U. Nr 63, poz. 417 z późn. zm.).

³⁴Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 166).

³⁵W.J. Katner, *O działalności gospodarczej fundacji i fundacji rodzinnej – głos w dyskusji*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 10, s. 40–45.

³⁶A. Kappes, *Długo oczekiwane dobrodziejstwo czy legislacyjny bubel? Kilka uwag o fundacji rodzinnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2023, nr 12, s. 5–12.

³⁷Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 18 z późn. zm.).

³⁸Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 236 z późn. zm.).

³⁹J. Waszczuk-Napiórkowska, *Prowadzenie działalności gospodarczej przez fundację rodzinną*, „Prawo w Działaniu” 2024, nr 60, s. 96–124.

to jej efekty praktyczne w tym możliwości optymalizacyjne są narażone na ryzyko kwestionowania przez organy podatkowe. Zasadniczym źródłem kontrowersji jest tu bowiem relacja między art. 5 ustawy o fundacji rodzinnej z art. 24q ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych⁴⁰. Atrakcyjny w kontekście optymalizacji pozostaje nawet sam mechanizm odroczenia opodatkowania. Dzięki zwolnieniu kapitał może pracować wewnątrz fundacji bez uszczuplania go o daniny publiczne, aż do momentu wypłaty świadczeń. Również po stronie beneficjentów i fundatora są przewidziane zwolnienia w art. 21 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych⁴¹. Towarzyszące całkowite zwolnienie z PIT dla fundatora oraz jego najbliższej rodziny w przypadku tzw. grupy zerowej pozwala na bezpodatkowe transfery majątkowe wewnątrz pokoleń. Nawet w przypadku dalszych relacji zryczałtowane stawki 10% lub 15% pozostają konkurencyjne względem standardowej progresji podatkowej i daniny solidarnościowej.

W obliczu wykładni tych preferencyjnych przepisów Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej⁴² coraz częściej odmawia wydania interpretacji podatkowych, uznając przedstawiony sposób działania za sztuczny. W praktyce, działając na podstawie art. 14b OP, Dyrektor KIS może odmówić wszczęcia postępowania interpretacyjnego w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że wskazane we wniosku działania mogą prowadzić do unikania opodatkowania⁴³. Odmowy wydawania interpretacji indywidualnych w sprawach z wykorzystaniem fundacji rodzinnych potwierdzają rosnącą ostrożność organów podatkowych wobec sposobu działania ocenianego przez pryzmat agresywnej optymalizacji podatkowej jako sztuczny⁴⁴. W tym miejscu należy więc przyjrzeć się skargom podatników na decyzje Dyrektora KIS do wojewódzkich sądów administracyjnych⁴⁵.

Stanowisko WSA w Poznaniu

W orzecznictwie sądów administracyjnych utrwalił się pogląd o obowiązku odmowy wydania interpretacji w razie podejrzenia unikania opodatkowania. WSA w Poznaniu w wyroku z 5 września 2024 r. potwierdził, że Dyrektor KIS posiada kompetencję do odmowy wydania interpretacji, jeżeli poweźmie uzasadnione przypuszczenie, że opisana czynność może zmierzać do unikania opodatkowania. Sąd przyznał rację organowi, że zgodnie z artykułem 14b § 5d OP ma on prawo dokonywać łącznej oceny wielu wniosków, także tych złożonych przez różne podmioty, co pozwala na identyfikację systemowych schematów optymalizacyjnych. Uprawnienie to nie zwalnia jednak Dyrektora KIS z obowiązku precyzyjnego wyodrębnienia tych elementów, które rzeczywiście rodzą ryzyko nadużyć, ponieważ w analizowanej sprawie organ niesłusznie odmówił interpretacji

⁴⁰ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 278 z późn. zm.).

⁴¹ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 163 z późn. zm.).

⁴² Dalej jako Dyrektor KIS.

⁴³ K. Knawa, *Typy urzędowych interpretacji prawa podatkowego*, [w:] P. Dąbek, K. Stolarski (red.), *Ordynacja podatkowa prawo materialne i procesowe*, Warszawa 2023, s. 284–286.

⁴⁴ A. Kappes, op. cit., s. 5–12.

⁴⁵ Dalej jako WSA.

dla wariantu nabycia obligacji od podmiotu niepowiązanego, gdzie brak relacji kapitałowych wyklucza mechanizm sztucznego transferu zysków i unikania opodatkowania. Zidentyfikowanie ryzyka w części wniosków nie wyklucza wydania interpretacji w pozostałym, bezpiecznym zakresie, co oznacza, że organ ma obowiązek merytorycznego rozpatrzenia sprawy w części nieobjętej domniemaniem klauzuli GAAR⁴⁶.

Ponownie WSA w Poznaniu w wyroku z 19 września 2024 r. uchylił postanowienie o odmowie wydania interpretacji, którą organ oparł na uzasadnionym przypuszczeniu unikania opodatkowania wywiedzionym z łącznej analizy kilku wariantów transakcji przedstawionych przez podatnika. Dyrektor KIS argumentował swoje stanowisko tezą, że planowany schemat emisji obligacji służy instrumentalnemu przekształceniu podwójnie opodatkowanego zysku spółki w zwolnione z podatku odsetki wypłacane fundacji rodzinnej, co w warunkach powiązań podmiotowych mogłoby wskazywać na sztuczność działania. Sąd uznał jednak, że ta argumentacja jest całkowicie niezasadna w sytuacji, gdy emitentem obligacji jest podmiot niepowiązany z fundatorem ani beneficjentami, ponieważ wyklucza to możliwość celowego dopasowania wielkości emisji do zapotrzebowania na koszty podatkowe. Brak wpływu fundacji na decyzje niezależnego emitenta sprawia, że nabycie papierów wartościowych stanowi realizację dozwolonej działalności gospodarczej przewidzianej w ustawie o fundacji rodzinnej i nie może być uznane za sztuczny wyłącznie z powodu wystąpienia korzyści podatkowej⁴⁷.

Stanowisko literatury przedmiotu

W świetle analizy Rady ds. PUO materializacja przesłanki sztuczności w konstrukcjach z wykorzystaniem fundacji rodzinnej następuje w momencie, gdy podmiot ten zostaje zredukowany do roli instrumentalnego „wehikulu transakcyjnego”. Rada podkreśliła, że o ile samo wniesienie aktywów do fundacji i ich następce zbycie w ramach preferencyjnego reżimu opodatkowania jest działaniem racjonalnym i systemowo akceptowalnym, o tyle brak realnej akumulacji oraz reinwestycji uzyskanego kapitału na rzecz szybkiej wypłaty środków beneficjentom narusza istotę *ratio legis* ustawy. W takim ujęciu sekwencja czynności pozbawiona uzasadnienia ekonomicznego w danych okolicznościach umożliwia ocenę sposobu działania za sztuczny, który wykracza poza granice dopuszczalnej optymalizacji i przy ocenie pozostałych przesłanek łącznie uzasadnia zastosowanie klauzuli GAAR. Należy zatem zaznaczyć, że samo wykorzystywanie fundacji rodzinnych jako instytucji sukcesyjnej korzystającej z preferencyjnego opodatkowania nie powinno być uznawane za sztuczne w rozumieniu klauzuli GAAR.

Ważne są okoliczności realizujące ustawowe cele, takie jak zabezpieczenie majątku rodziny i planowanie pokoleniowe. Ustawodawca przewidział pewne nadużycia, wprowadzając regulacje dotyczące ukrytych zysków i rejestracji fundacji. Stosowanie klauzuli powinno więc następować wyłącznie w przypadku nadużycia formy fundacji do celów wyłącznie podatkowych, wbrew racjonalnym i odpowiednim działaniom

⁴⁶ Wyrok WSA w Poznaniu z 5 września 2024 r., sygn. akt I SA/Po 343/24, Lex nr 3755348.

⁴⁷ Wyrok WSA w Poznaniu z 19 września 2024 r., sygn. akt I SA/Po 359/24, Lex nr 3760673.

gospodarczym⁴⁸. Mimo statusu podatnika CIT może legalnie korzystać ze zwolnień podatkowych w ramach dozwolonej działalności gospodarczej, o ile realizuje rzeczywiste cele sukcesyjne. Wykorzystanie konstrukcji fundacji rodzinnej jest następstwem wprowadzonych przepisów. Nie powinno stanowić działania sztucznego, dopóki nie służy wyłącznie optymalizacji podatkowej.

Dopiero przekroczenie ustawowych ram, np. poprzez utworzenie fundacji wyłącznie na potrzeby pojedynczej transakcji czy tworzeniu wehikułów podatkowych mających zmniejszyć płacony podatek dochodowy lub służących jego odroczeniu, może skutkować w pewnych okolicznościach utratą zwolnienia poprzez zastosowanie klauzuli GAAR. W efekcie granice legalnego wykorzystania fundacji wyznacza celowość i ekonomiczna racjonalność działań⁴⁹. Nawiązując do przywołanego stanowiska, które wskazuje na legalność fundacji rodzinnej jako narzędzia sukcesyjnego przy zachowaniu ustawowych ram, literatura przedmiotu dostrzega problem iluzoryczności zakazu prowadzenia działalności gospodarczej przez fundację rodzinną. Zauważa się, że brak skutecznego mechanizmu poza 25-procentowym sankcyjnym opodatkowaniem CIT prowadzi do faktycznego przyzwolenia na każdą działalność, co osłabia jasność co do roli fundacji rodzinnej w obrocie gospodarczym⁵⁰. Z pewnych powodów jednak można twierdzić, że racjonalny podatnik unikałby raczej wykorzystywania fundacji rodzinnej do działalności operacyjnej z uwagi na swój sukcesyjny charakter.

Koncepcja wykładni gospodarczej

Mając na uwadze charakter prawa podatkowego i jego ściśle powiązania nie tylko z prawem publicznym, lecz także z gospodarką i działalnością przedsiębiorców, interpretacja przepisów podatkowych powinna uwzględniać realia profesjonalnego obrotu gospodarczego. W doktrynie wykształciło się w tym kontekście pojęcie „wykładni gospodarczej”, które pojawiło się w orzecznictwie sądów administracyjnych mniej więcej równocześnie z wprowadzeniem pierwszej klauzuli antyabuzywnej⁵¹. W praktyce orzeczniczej wyróżnia się dwa podejścia; antyabuzywne i progospodarcze. W ujęciu antyabuzywnym wykładnia gospodarcza pełni funkcję ochronną wobec interesów fiskalnych państwa, służąc zwalczaniu unikania opodatkowania poprzez eliminację korzyści wynikających z nietypowych lub sztucznych działań podatników. Odwołuje się przy tym do adekwatności form obrotu gospodarczego i treści czynności prawnych, zgodnie z art. 199a OP⁵². Po wprowadzeniu klauzuli GAAR wykładnia gospodarcza w ujęciu antyabuzywnym utraciła znaczenie jako samodzielna dyrektywa interpretacyjna, co zostało również zauważone przez orzecznictwo⁵³.

⁴⁸ A. Mariański, *Podatki w fundacji rodzinnej*, „Przegląd Podatkowy” 2023, nr 8, s. 29–37.

⁴⁹ Idem, *Fundacja rodzinna – nowy podatnik podatku dochodowego od osób prawnych*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2024, nr 2, s. 51–72.

⁵⁰ A. Kappes, op. cit., s. 5–12.

⁵¹ M. Kotulski, O. Pogorzelski, *Źródła i wykładnia prawa podatkowego*, [w:] P. Dąbek, K. Stolarski (red.), op. cit., s. 58–59.

⁵² Tak rozumiana wykładnia prowadzi jednak do rozszerzającej interpretacji przepisów, co pozostaje w sprzeczności z zasadami *nullum tributum sine lege* oraz *in dubio pro tributario*. Por. art. 84, 168 i 217 Konstytucji RP.

⁵³ Wyrok WSA w Warszawie z 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt III SA/Wa 2590/22, Lex nr 3570415.

Z kolei ujęcie progospodarcze zakłada, że podatnik działa racjonalnie, zgodnie z zasadami opłacalności i profesjonalizmu. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale z 11 maja 2005 r., działalność gospodarcza cechuje się profesjonalnym charakterem, działaniem na własny rachunek, powtarzalnością oraz uczestnictwem w obrocie gospodarczym⁵⁴. W tym ujęciu wykładnia gospodarcza powinna respektować realia ekonomiczne i nie zmuszać podatnika do zachowań nieracjonalnych ekonomicznie, poza wyjątkami przewidzianymi przez prawo np. przez ulgi podatkowe⁵⁵. Ostatecznie pogląd o wyodrębnieniu wykładni gospodarczej w żadnej z form nie znalazł szerszej akceptacji w orzecnictwie oraz wśród przedstawicieli literatury przedmiotu, a w konsekwencji wykładnia ta nie stanowi odrębnego rodzaju wykładni prawa, lecz może być uznana za element wykładni celowościowej lub dyrektywę interpretacyjną drugiego stopnia⁵⁶. Uwzględnienie takiego podejścia oraz realiów ekonomicznych wskazuje na to, że na pewnym poziomie ujęcie progospodarcze dalej może stanowić choć w mniejszym stopniu, cenny punkt odniesienia przy ocenie sztuczności działania w ramach ryzyka zastosowania klauzuli GAAR w przypadku wykorzystania fundacji rodzinnych.

Podsumowanie

Klauzula GAAR, której celem jest przeciwdziałanie unikaniu opodatkowania, mimo kontrowersji stanowi mechanizm właściwy państwom dążącym do zachowania równowagi między ochroną zdrowej konkurencji rynkowej, w tym zwalczaniem nieuczciwych praktyk podatkowych a realizacją celów fiskalnych. Rzeczywiście Dyrektor KIS zgodnie z literą prawa odmawia wszczynania wybranych postępowań interpretacyjnych dyczących fundacji rodzinnych. Należy jednak uwzględnić argumentację sądów administracyjnych, w szczególności WSA w Poznaniu, wskazującą na konieczność ochrony podatnika przed nadinterpretacją przepisów przez organy skarbowe, zwłaszcza w relacjach między podmiotami niepowiązanymi. Przypadki takie nie odbiegają od racjonalnych decyzji gospodarczych podejmowanych w zwykłym toku działalności gospodarczej. Instytucje podobne do fundacji rodzinnej, mimo pewnych kontrowersji, z powodzeniem funkcjonują w innych państwach, szczególnie zachodniej Europy⁵⁷. Warto zatem zauważyć, że racjonalni przedsiębiorcy mogą być niezasadnie pokrzywdzeni, gdy organy podatkowe kwestionują rzeczywiste, niesztuczne powiązania gospodarcze, których celem jest realizacja funkcji sukcesyjnej i gospodarczej fundacji rodzinnej.

⁵⁴ Uchwała SN z 11 maja 2005 r., sygn. akt III CZP 11/05, OSNC 2006, Nr 3, poz. 48.

⁵⁵ Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 12 lipca 2016 r. podkreślił, że wykładnia gospodarcza powinna jednocześnie przeciwdziałać biurokratyzmowi i ograniczać bariery administracyjne. Zob. wyrok NSA z 12 lipca 2016 r., sygn. akt II FSK 1701/14, Lex nr 2071052. Por. art. 306d i 306k OP.

⁵⁶ M. Kotulski, O. Pogorzelski, op. cit., s. 60–61. Por. Z. Tabor, *Wykładnia gospodarcza*, <https://tactis.pl/wykladnia-gospodarcza/> (data dostępu: 8.10.2025).

⁵⁷ M. Szkołajski, *Przykłady fundacji rodzinnych ze świata, czyli dlaczego to rozwiązanie się sprawdza?*, <https://szkolajski.com/przyklady-fundacji-rodzinnych-ze-swiatea-czyli-dlaczego-to-rozwiazanie-sie-sprawdza/> (data dostępu: 8.10.2025).

Oczywiście wykorzystywanie fundacji rodzinnych może sprzyjać agresywnej optymalizacji podatkowej⁵⁸. Z perspektywy interesu publicznego takie wykorzystywanie fundacji rodzinnej nie zasługuje na aprobatę. Sama Rada ds. PUO podkreśla, że w pewnych przypadkach istnieje podejrzenie unikania opodatkowania⁵⁹. Wydaje się, że kluczowe jest rozróżnienie wykorzystania fundacji do zarządzania majątkiem a jej użyciem jako „wehikułu transakcyjnego”. Szczególną instytucją ochronną w takiej sytuacji są opinie zabezpieczające wydawane przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, mogące chronić podatników działających w dobrej wierze, przeciwdziałając nadużyciom⁶⁰, zwłaszcza w obliczu praktyki Dyrektora KIS, który odmawia wydawania interpretacji indywidualnych stanowią formę zabezpieczenia interesów w ramach preferencyjnego reżimu fundacji rodzinnej. Uwidacznia się w tym miejscu jednak pewnego rodzaju kryzys zaufania podatników do ustawodawcy oraz organów podatkowych wobec stanowiska strony rządowej, która sama zauważa potrzebę nowelizacji reżimu opodatkowania fundacji rodzinnych⁶¹.

Przeciwdziałanie unikaniu opodatkowania nie może naruszać zasady demokratycznego państwa prawnego. Klauzula GAAR, choć niezbędna, nie może zastępować stabilnych przepisów. Zbyt szerokie jej stosowanie, w warunkach niepewności prawa, może skłaniać racjonalnie działających podatników, tzw. *homo oeconomicus*, do przenoszenia działalności do bardziej przewidywalnych jurysdykcji, co staje się problemem ekonomiczno-strategicznym, a ostatecznie zaprzecza idei wprowadzenia fundacji rodzinnej w Polsce⁶². Stosowanie klauzuli GAAR powinno równoważyć interes fiskalny państwa określony w art. 84 Konstytucji RP z ochroną autonomii podatnika oraz przewidywalnością systemu wraz z zasadą proporcjonalności. W przeciwnym razie ryzyko arbitralności może podważyć zaufanie obywateli do prawa, naruszając konstytucyjne

⁵⁸ Agresywna optymalizacja nazywana jest również agresywnym planowaniem podatkowym. Ministerstwo Finansów definiuje je w następujący sposób: „Agresywne planowanie podatkowe to stosowanie legalnych lub półlegalnych struktur, które w praktyce pozwalają dużym firmom unikać płacenia podatków”. Zob. *Walka z agresywną optymalizacją podatkową – nowe inicjatywy MF i KAS rozpoczynają działalność*, <https://www.gov.pl/web/finanse> (data dostępu: 30.10.2025).

⁵⁹ Uchwała nr 3/2025 Rady ds. PUO z dnia 29 maja 2025 r., <https://www.gov.pl/web/finanse> (data dostępu: 27.06.2026).

⁶⁰ Pismo z dnia 13 września 2024 r., wydane przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, DKP2.8082.2.2024, Opinia zabezpieczająca w zakresie działania fundacji rodzinnej: realizacja zespołu czynności w rozumieniu art. 119f § 1 o.p., na który składają się: 1) utworzenie fundacji rodzinnej, 2) wniesienie mienia do fundacji rodzinnej, w postaci akcji spółki kapitałowej, 3) prowadzenie działalności gospodarczej przez fundację rodzinną, polegającej m.in. na inwestycjach w nieruchomości, 4) otrzymywanie przez beneficjentów świadczeń od fundacji rodzinnej, Lex. Por. pismo z dnia 12 lutego 2024 r., wydane przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, DKP3.8082.8.2023, Opinia zabezpieczająca dotycząca utworzenia fundacji rodzinnej i sprzedaży udziałów spółki akcyjnej, Lex.

⁶¹ Podobna argumentacja towarzyszyła prezydenckiemu wetu wobec rządowego projektu nowelizacji przepisów regulujących opodatkowanie fundacji rodzinnej. Zob. druk nr 2040 z dnia 27 listopada 2025 r. o odmowie podpisania ustawy z dnia 17 października 2025 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, <https://www.sejm.gov.pl> (data dostępu: 30.12.2025).

⁶² B. Brzeziński, op. cit., s. 90. Przy czym brak regulacji o zagranicznych jednostkach kontrolowanych oraz brak podatku od dochodów z niezrealizowanych zysków w przepisach dotyczących opodatkowania fundacji rodzinnej nie zasługuje na aprobatę, szczególnie w kontekście rosnącej konkurencji podatkowej ze strony tzw. rajów podatkowych.

gwarancje ochrony własności określone w art. 64 Konstytucji RP. Ostatecznie warto poprzeć postulowany w doktrynie pogląd, że skuteczność przeciwdziałania unikaniu opodatkowania powinna współistnieć z budowaniem kultury prawnej opartej na dialogu i zaufaniu, a nie na podejrzliwości⁶³.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

- Dyrektywa Rady (UE) 2015/121 z dnia 27 stycznia 2015 r. zmieniająca dyrektywę 2011/96/UE w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich (Dz.U. UE L z 2015 r., Nr 21, s. 1).
- Dyrektywa Rady (UE) 2016/1164 z dnia 12 lipca 2016 r. ustanawiająca przepisy mające na celu przeciwdziałanie praktykom unikania opodatkowania, które mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego (Dz.U. UE L z 2016 r., Nr 193, s. 1 z późn. zm.).
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Konwencja wielostronna implementująca środki traktatowego prawa podatkowego mające na celu zapobieganie erozji podstawy opodatkowania i przenoszeniu zysku, sporządzona w Paryżu dnia 24 listopada 2016 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 1369 z późn. zm.).
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie sprawiedliwego opodatkowania w zglobalizowanej gospodarce cyfrowej: BEPS 2.0 (2019/2901(RSP)) (Dz.U. UE C z 2021 r., Nr 255, s. 13).
- Ustawa z dnia 13 lipca 1939 r. Znoszenie ordynacji rodowych (Dz.U. Nr 63, poz. 417 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 166).
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 278 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 111).
- Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 628 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 18 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o zmianie ustawy Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz. 1387 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 775 z późn. zm.).

⁶³K. Knaa, *Uchylenie się i unikanie opodatkowania. Schematy podatkowe*, [w:] P. Dąbek, K. Stolarski (red.), op. cit., s. 300.

Ustawa z dnia 29 kwietnia 2016 r. o zmianie Ordynacji podatkowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 846).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 236 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2193 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej (Dz.U. poz. 326 z późn. zm.).

Zalecenie Komisji z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie agresywnego planowania podatkowego (Dz.U. UE L z 2012 r., Nr 338, s. 41).

Orzecznictwo

Uchwała SN z 11 maja 2005 r., sygn. akt III CZP 11/05, OSNC 2006, Nr 3, poz. 48.

Wyrok NSA w Gdańsku z 31 stycznia 2002 r., sygn. akt I SA/Gd 771/01, „Doradca Podatkowy” 2003, Nr 2, poz. 64.

Wyrok NSA z 12 lipca 2016 r., sygn. akt II FSK 1701/14, Lex nr 2071052.

Wyrok TK z 11 maja 2004 r., sygn. akt K 4/03, OTK-A 2004, Nr 5, poz. 41.

Wyrok WSA w Poznaniu z 5 września 2024 r., sygn. akt I SA/Po 343/24, Lex nr 3755348.

Wyrok WSA w Poznaniu z 19 września 2024 r., sygn. akt I SA/Po 359/24, Lex nr 3760673.

Wyrok WSA w Warszawie z 4 kwietnia 2023 r., sygn. akt III SA/Wa 2590/22, Lex nr 3570415.

Literatura

Adamczyk-Kaczmarz S., *Nadużycie prawa a zasada neutralności VAT*, Warszawa 2022.

Babiarz S. i in., *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Warszawa 2024.

Brzeziński B., *Prawo podatkowe zagadnienia teorii i praktyki*, Toruń 2017.

Dowgier R. i in., *Ordynacja podatkowa, t. 1: Zobowiązania podatkowe. Art. 1-119zzk. Komentarz aktualizowany*, Warszawa 2024.

Jankowski J., *Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania (GAAR). Przepisy materialno-prawne*, Warszawa 2022.

Kappes A., *Długo oczekiwane dobrodziejstwo czy legislacyjny bubel? Kilka uwag o fundacji rodzinnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2023, nr 12.

Katner W.J., *O działalności gospodarczej fundacji i fundacji rodzinnej – głos w dyskusji*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 10.

Knawa K., *Typy urzędowych interpretacji prawa podatkowego*, [w:] P. Dąbek, K. Stolarski (red.), *Ordynacja podatkowa prawo materialne i procesowe*, Warszawa 2023.

Knawa K., *Uchylanie się i unikanie opodatkowania. Schematy podatkowe*, [w:] P. Dąbek, K. Stolarski (red.), *Ordynacja podatkowa prawo materialne i procesowe*, Warszawa 2023.

Kondej M., *Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania*, Warszawa 2024.

Kotulski M., Pogorzelski O., *Źródła i wykładnia prawa podatkowego*, [w:] P. Dąbek, K. Stolarski (red.), *Ordynacja podatkowa prawo materialne i procesowe*, Warszawa 2023.

- Kozioł N., *Fundacja rodzinna – nowa instytucja w polskim prawie*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2024, nr 10.
- Mariański A., *Fundacja rodzinna – nowy podatnik podatku dochodowego od osób prawnych*, „Kwartalnik Prawa Podatkowego” 2024, nr 2.
- Mariański A., *Podatki w fundacji rodzinnej*, „Przegląd Podatkowy” 2023, nr 8.
- Olesińska A., *Klauzula ogólna przeciwko unikaniu opodatkowania - moda czy konieczność*, „Infos” 2016, nr 5.
- Waszczuk-Napiórkowska J., *Prowadzenie działalności gospodarczej przez fundację rodzinną*, „Prawo w Działaniu” 2024, nr 60.

Źródła internetowe

- Rozkręca się boom na fundacje rodzinne. Tylko w kilka miesięcy zarejestrowano blisko 450 podmiotów*, <https://mondaynews.pl/dane-z-sadu-rozkreca-sie-boom-na-fundacje-rodzinne-tylko-w-kilka-miesiecy-zarejestrowano-blisko-450-podmiotow>.
- Strona internetowa Ministerstwa Finansów, <https://www.gov.pl/web/finanse>.
- Szkołański M., *Przykłady fundacji rodzinnych ze świata, czyli dlaczego to rozwiązanie się sprawdza?*, <https://szolajski.com/przyklady-fundacji-rodzinnych-ze-swiatea-czyli-dlaczego-to-rozwiazanie-sie-sprawdza/>.
- Tabor Z., *Wykładnia gospodarcza*, <https://tactis.pl/wykladnia-gospodarcza/>.

Inne źródła

- Druk nr 2040 z dnia 27 listopada 2025 r. o odmowie podpisania ustawy z dnia 17 października 2025 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, <https://www.sejm.gov.pl>.
- Druk nr 2798 z dnia 22 listopada 2022 r. o fundacji rodzinnej, <https://www.sejm.gov.pl>.
- Kierunkowe założenia nowej ordynacji podatkowej przygotowane przez Komisję Kodyfikacyjną Ogólnego Prawa Podatkowego z dnia 24 września 2015 r., <http://sip.mf.gov.pl>.
- Pismo z dnia 12 lutego 2024 r., wydane przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, DKP3.8082.8.2023, Opinia zabezpieczająca dotycząca utworzenia fundacji rodzinnej i sprzedaży udziałów spółki akcyjnej, Lex.
- Pismo z dnia 13 września 2024 r., wydane przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, DKP2.8082.2.2024, Opinia zabezpieczająca w zakresie działania fundacji rodzinnej: realizacja zespołu czynności w rozumieniu art. 119f § 1 o.p., na który składają się: 1) utworzenie fundacji rodzinnej, 2) wniesienie mienia do fundacji rodzinnej, w postaci akcji spółki kapitałowej, 3) prowadzenie działalności gospodarczej przez fundację rodzinną, polegającej m.in. na inwestycjach w nieruchomości, 4) otrzymywanie przez beneficjentów świadczeń od fundacji rodzinnej, Lex.
- Uchwała nr 3/2019 Rady ds. PUO z dnia 18 grudnia 2019 r., <https://www.gov.pl/web/finanse>.
- Uchwała nr 3/2025 Rady ds. PUO z dnia 29 maja 2025 r., <https://www.gov.pl/web/finanse>.

The justification for treating the arrangement involving a family foundation as artificial under the GAAR

Summary

The purpose of this article is to analyze the justification for treating an arrangement that results in a tax benefit involving a family foundation as artificial. To achieve the research objective, the dogmatic-legal method was applied, based on the analysis of statutory provisions, case law, literature on the subject, and the positions of the Council for Matters of Counteracting Tax Avoidance. The study outlines the evolution of the General Anti-Abuse Rule and the tax regime of a family foundation as a corporate income taxpayer. Particular attention is paid to the practice of the Director of the National Revenue Information in refusing to issue individual tax rulings, as well as the significance of protective opinions issued by the Head of the National Revenue Administration as an instrument of taxpayer protection. The research findings indicate that an artificial arrangement is determined not by the mere intent to reduce tax liability, but rather by the lack of economic substance behind the sequence of actions and the reduction of the foundation to the role of an instrumental transactional vehicle. Although the recharacterization mechanism safeguards the fiscal interests of the state, challenging a taxpayer's actions requires the strict, cumulative fulfillment of all statutory criteria for tax avoidance.

Keywords: family foundation, general anti-avoidance clause, artificial arrangement, aggressive tax optimization, *homo economicus*